

Tweetalig onderwijs Engels

Het Internationaal Baccalaureaat certificaat A2 Engels

MAIDA REIZIGER

Het Europees Platform meldt op de website dat er op 1 januari 2008 in Nederland 98 scholen zijn voor tweetalig Engels vwo en één school voor tweetalig Duits. Twintig van deze scholen bieden ook aan havo-leerlingen de mogelijkheid tweetalig Engels onderwijs te volgen. Het Europees platform schrijft voor dat na afsluiting in 6vwo het niveau van A2 van het Internationaal Baccalaureaat moet zijn behaald. A2 werd in 1996 geïntroduceerd om 'near-native speakers' een meer uitdagend programma aan te bieden. Vanaf 2011 komt het A2-programma te vervallen, maar wat houdt A2 eigenlijk in?

Inleiding

In 1989 was de Alberdinghk Thijm school in Hilversum de eerste school in Nederland die tweetalig onderwijs Engels-Nederlands aanbood. Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest begon in 1993 met een tweetalig Engels vwo afdeling. Het Europees Platform, de organisatie belast met toezicht op het tweetalig onderwijs, registreerde op 1 januari 2008 in Nederland 98 scholen voor tweetalig Engels vwo. De helft van deze scholen is pas de afgelopen jaren begonnen met het programma

en moet nog beginnen aan het programma voor de bovenbouw. Het Europees platform schrijft voor dat aan het eind van de tweetalige opleiding de leerlingen het A2-niveau van het Internationaal Baccalaureaat (IBO) behaald moeten hebben. A2 is een onderdeel van het aanbod van het IBO en leidt tot een certificaat. A2 werd in 1996 geïntroduceerd om zeer competente sprekers een meer uitdagend programma te bieden.

Om de zoveel tijd buigt een commissie van wijze mannen en vrouwen zich over het curriculum van het IBO en komt dan met een aantal aanbevelingen. Op dit moment zijn er 4 IB talenprogramma's, *ab initio*, B, A2 en A1, waarvan A1 het hoogste niveau is. Alle vier programma's worden op twee niveaus aangeboden: Standard en Higher, waarbij Higher het hogere niveau is. Een Higher programma vereist meer contacturen dan een Standard programma en leidt uiteindelijk tot een hoger niveau van taalbeheersing. Het advies van de commissie is dat het totale talenprogramma van het IBO herzien moeten worden om te voldoen aan de eisen van deze tijd, de doelstellingen van het IBO en de aansluiting tot het hoger onderwijs. Vanaf 2011 gaat het IBO alleen verder met A1 en B. Het besluit is verder genomen het A1 programma dat nu alleen een

literaire component kent, uit te breiden met een tweede keuze mogelijkheid die zowel literaire als niet-literaire elementen bevat, en het B Higher programma moeilijker te maken. Scholen met een A2-programma zullen straks moeten kiezen voor A1 of B.

Dat A2-Engels sinds de introductie in 1996 zeer succesvol is gebleken, blijkt uit de jaarlijkse toename van het aantal leerlingen dat dit examen doet. In 2006-2007 was er een stijging van 10% voor zowel Higher als Standard. Echter, door de grote daling van het aantal leerlingen bij andere A2-talen, heeft het IBO ervoor gekozen het hele A2-programma vanaf 2011 te schrappen. Jammer, want het A2-programma is uitdagend en heeft niet alleen de tweetalige leerling, maar ook de reguliere vwo-leerling veel te bieden. Om duidelijk te maken welke voordelen het huidige internationale A2-programma Engels van het IB biedt, bespreek ik de inhoud van het Engels A2-programma op mijn school en geef ik aan hoe een aantal van de onderdelen voor de 2de fase Engels gebruikt kunnen worden.

Om zowel het programma voor de 2de fase als het A2-programma van het IBO te kunnen doen, zijn meer contacturen nodig dan bij het 'normaal' vwo gebruikelijk is. A2 begint in 5-vwo en wordt begin mei (nog vóór de 2de fase examens beginnen) afgerond in 6-vwo. A2 zit als het ware tussen A1 en B. De toenemende populariteit van het Europees Referentie Kader, ERK, leidt bij instellingen voor Hoger Onderwijs nog wel eens tot verwarrend als het gaat om de term A2. Bij het

IBO is A1 onderdeel van het diploma programma en A2 het programma dat leidt tot een certificaat. Leerlingen die in het bezit zijn van een A2-certificaat worden beschouwd als near-native speakers, terwijl binnen het ERK het A2-niveau één van de laagste niveaus is! Het A2-certificaat van het IBO heeft dus niets te maken met het A2-niveau van het ERK. Leerlingen die één van de drie IBO examens hebben behaald (English A1, English A2 of English B) zijn vrijgesteld van de TOEFL toets, de test die Nederlandse studenten afleggen om een studie voor hoger onderwijs in een Engelstalig land te kunnen doen. Het huidige A2-programma bestaat uit vier onderdelen die in onderstaande tabel worden weergegeven.

De written tasks

De opzet van de written tasks maakt deze opdrachten ook geschikt voor niet-tweetalige vwo-leerlingen ter ondersteuning van het onderdeel schrijfvaardigheid. De written tasks zijn twee creatieve tekstproducties, waarvan de ene verbonden is aan een literaire component en de andere aan een niet-literaire component, de zogeheten *cultural option*. De culturele opties zijn: *Language and Culture*, *Media and Culture*, *Future Issues*, *Global Issues* en *Social Issues*. Leerlingen kunnen als *written tasks* bij de *cultural options* kiezen voor, bijvoorbeeld, het schrijven van een opiniestuk, een brief naar de redactie, een blog of een filmrecensie.

ONDERDEEL	WEGING (%)
1. Twee written tasks	20
2. Twee mondelingen	30
3. Paper 1 (Comparative Commentary) in mei in 6vwo	25
4. Paper 2 (Essay) in mei in 6vwo	25

Tabel 1: de onderdelen van het A2 programma

De tweede tekstproductie is gerelateerd aan een literaire optie. De twee taken moeten verschillend van aard zijn. Als de eerste taak een brief naar de redactie van een krant is, kan voor de tweede taak niet meer gekozen worden voor het schrijven van brieven, ook niet als het zou gaan om brieven tussen personages van een roman, of een brief naar een schrijver van een boek. De leerling zou wel kunnen kiezen voor het herschrijven van het einde van een roman of voor een recensie van een roman of toneelstuk. Beide taken worden voorafgegaan door een gestandaardiseerd formulier waarop de leerling uitgebreid aangeeft wat het doel is van de taak, hoe het doel is bereikt, en wat de leerling uiteindelijk zelf vindt van het eigen eindproduct. De taken tellen, zoals ook te zien is in de tabel, mee voor 20% van het totale cijfer en worden door externe examinatoren van het IBO nagekeken.

De A2-mondelingen

Leerlingen doen in de twee jaar van de opleiding meerdere (interactieve) mondelingen. Twee daarvan tellen mee voor het certificaat. Eén mondeling moet interactief zijn, het andere is een individueel mondeling. Een voorbeeld van een interactief mondeling bij *Media and Culture* zou kunnen zijn dat de leerlingen twee verschillende teksten over verwante onderwerpen met elkaar vergelijken en dit bespreken met de klas. Ook voor niet-tweetalige klassen is dit een goede manier om zowel de spreekvaardigheid als de tekstvaardigheid te oefenen en leerlingen actief bij de les te betrekken.

Hoewel de leerlingen in paren een presentatie geven over twee teksten, krijgen ze een individuele beoordeling. Er zijn drie beoordelingscriteria – de ideeën, de presentatie, en het taalgebruik van de presentatoren – en elk onderdeel levert maximaal tien punten. In

totaal kan een leerling maximaal 30 punten voor het mondeling krijgen. Deze score wordt later door het IBO omgezet in een cijfer. Met name het onderdeel 'taalgebruik' kan per leerling erg verschillen.

De voorbereiding op een interactief mondeling vereist voor de docent enige organisatie, vooral als alle leerlingen in korte tijd het mondeling moeten doen. Ik geef de leerlingen ruim de tijd om elk twee geschikte teksten uit Engelstalige kranten of tijdschriften te zoeken en geef duidelijke instructies waar de artikelen aan moeten voldoen met betrekking tot de inhoud, het soort artikel en de bron (*tabloid* of *broadsheet*). De twee teksten hoeven niet noodzakelijk over hetzelfde onderwerp te gaan, maar ze moeten wel een raakvlak hebben. Geschikte teksten zijn, onder andere, *feature articles*, *opinion articles*, *letters-to-the editor*, *reviews*, *editorials* en *advertisements*. Nieuwsartikelen laten de toon of de mening van de auteur buiten beschouwing en zijn niet geschikt. Een column over Paris Hilton en een ingezonden brief over Victoria Beckhams entree in de Amerikaanse media, zouden zeer geschikt voor dit type interactief mondeling over *Media and Culture*. Om er zeker van te zijn dat de leerlingen weten wat voor soort artikelen ze kunnen kiezen, is het verstandig eerst een keer samen te oefenen en ze voorbeelden te laten zien van geschikte teksten. Hiervoor gebruik ik deels Cito examenteksten en komen verschillende soorten teksten uit verschillende soorten dagbladen aan bod (*tabloids* of *broad sheets*, Britse en Amerikaanse dagbladen). Ook kan gekozen worden voor een combinatie van internetinformatie en artikelen uit dagbladen. De grote openbare bibliotheken hebben een ruim aanbod aan Britse en Amerikaanse dagbladen en tijdschriften. Moedig leerlingen aan een wat langer artikel te combineren met een kort artikel en zo doende de totale lengte te beperken tot één A3. Iedere leerling neemt twee artikelen mee naar de les en kiest

een partner. Ze bespreken hun artikelen met de partner en besluiten welk van de paren het meest geschikt is voor het mondeling. Vervolgens leggen ze hun keuze voor aan de docent. Na goedkeuring door de docent vermelden de paren op elk artikel: hun namen, de bron, en de datum van publicatie. Voor A2 worden deze mondelingen in een periode van twee weken afgerond. Bij een niet-A2-klas spreid ik de mondelingen over het hele leerjaar. De leerlingen houden rekening met de volgende zaken:

- Ze moeten de artikelen die worden besproken van te voren hebben gelezen. Op de kopie van het artikel moet duidelijk te zien zijn dat de leerling moeilijke woorden heeft opgezocht. (Ze krijgen een planning waarop staat wanneer de artikelen worden besproken.)
- De (twee) presentatoren krijgen van te voren een formulier waarop ze invullen hoe ze zich samen hebben voorbereid op het mondeling, hoeveel tijd ze daarmee kwijt waren en welke problemen ze hadden bij de voorbereiding. Dit zorgt ervoor dat het mondeling samen wordt voorbereid en niet dat leerling één artikel A doet en leerling twee artikel B.
- De presentatoren geven een analyse en betrekken de groep bij de analyse. De docent houdt zich op de achtergrond. Voor A2 werk ik met deelgroepen van maximaal 15 leerlingen.
- De presentatoren bespreken de onderdelen zoals aangegeven op het instructieblad, waarop staat dat aan bod moeten komen zaken als: het onderwerp, het soort tekst, de headlines, eventuele foto's, de informatie in de artikelen, de presentatie van de informatie, de doelgroep, de toon, stijl, het taalgebruik in de teksten, en hoe het doel en doelgroep de taal en de opbouw van de tekst beïnvloeden.
- De groep stelt na afloop kritische vragen over de presentatie. De presentatoren kun-

nen tussendoor ook vragen aan de groep te stellen.

Voor A2 telt dit mondeling mee voor 15%.

Een ander soort A2-mondeling is het individuele mondeling (ook 15%) waarbij de leerling een analyse geeft van een passage uit één van de in de les besproken literaire werken. De opzet is tijdrovend en daarom gebruik ik deze manier van literaire tekstanalyse in vwo groepen alleen schriftelijk. Voor A2-groepen bepaalt het programma welke besproken werken bestudeerd moeten worden voor dit mondeling. Gewoonlijk zijn dat de werken die in zesde klas onderdeel vormen van A2 en welke in de les uitgebreid zijn besproken. De regels voor het afnemen van dit mondeling zijn omschreven in de richtlijnen van het IBO.

- Leerlingen krijgen voor de passage 20 minuten voorbereidingstijd.
- Leerlingen krijgen de passage pas te zien aan het begin van de voorbereidingstijd en weten voor die tijd niet uit welk werk de passage zal worden gekozen.
- Leerlingen mogen de literaire werken, aantekeningen et cetera niet bij het mondeling gebruiken.
- Het mondeling zelf wordt op, bijvoorbeeld, een cassetteband opgenomen en duurt maximaal 15 minuten. Opname is vereist en het IBO controleert door steekproeven of de docent zich aan de regels heeft gehouden en stelt waar nodig de cijfers bij voor alle A2-kandidaten van de school.

Bovenaan de passage staan twee of drie vragen die betrekking hebben op de taal, de inhoud en de personages in de passage. (Bijvoorbeeld: beschrijf kort waar dit fragment over gaat en vertel waarom het belangrijk is; ga in op het taalgebruik in dit fragment.) Bij een romanfragment komen ook vragen over de vertelstijl aan de orde. Voor alle duidelijkheid: Het mondeling is geen

dialog tussen docent en leerling. De leerling geeft eerst gedurende 8-10 minuten een uitgebreide analyse van de passage (zonder dat de docent er tussen komt) en daarna vraagt de docent om nadere toelichting van zaken die de leerling bijvoorbeeld heeft genoemd, maar niet voldoende heeft onderbouwd. Het is belangrijk de A2-leerlingen van te voren een proefexamen te laten doen om ze te laten wennen aan deze manier van examineren.

Een soortgelijke analyse kan natuurlijk ook gebruikt worden om literatuur als onderdeel van de 2de fase schriftelijk in plaats van mondeling te toetsen. Door niet-tweetalig vwo-leerlingen hetzelfde boek te laten lezen kan deze toetsvorm schriftelijk worden toegepast. Ik bepaal welk boek gezamenlijk gelezen gaat worden en lees samen met de leerlingen het eerste hoofdstuk. De ervaring leert dat leerlingen de rest van het boek daarna ook echt lezen en zich niet alleen beperken tot samenvattingen. Iedere week bespreek ik kort de gelezen hoofdstukken. Om leerlingen vertrouwd te maken met deze manier van toetsing bespreek ik als we het boek uit hebben, bij wijze van oefening, zowel mondeling als schriftelijk een passage uit het boek. Daarna krijgen de leerlingen als toets een andere passage uit het boek waarover ze een analyse moeten schrijven. Het geeft te denken dat vóór de invoering van de Tweede Fase deze manier van toetsing in 6vwo mondeling werd gedaan als afsluiting van het onderdeel spreekvaardigheid en literatuur.

Paper 1 en Paper 2

De laatste twee onderdelen van het A2-examens, Paper 1 en Paper 2, zijn vergelijkbaar met het Centraal Schriftelijk van de Tweede Fase. De beide papers zijn samen 50% van het examen en worden door externe examinatoren van het IBO nagekeken. Ook hier kan een leerling per paper maximaal 30

punten behalen, welke daarna omgezet worden in een cijfer.

Paper 1 is het schrijven van een vergelijkend commentaar. De leerling wordt gevraagd twee teksten met elkaar te vergelijken. De leerling heeft de keuze uit twee paren teksten en schrijft over één paar het commentaar. Voor de keuze van teksten beperkt men zich niet tot literaire teksten (romanfragment, onderdeel toneelstuk, gedicht), maar worden ook niet-literaire teksten gebruikt. Een stukje van een webpagina, een online editorial, een online ingezonden brief, een stukje van een reisverslag, een advertentietekst, een romanfragment, een passage uit een toneelstuk, een passage uit een interview, een gedicht, kortom, veel geschreven materiaal is bruikbaar voor een commentaar. In het schriftelijk commentaar wordt de leerling geacht zowel de verschillen als overeenkomsten tussen de teksten te bespreken. Het gaat vooral om het soort tekst, de vorm of presentatie, het doel, de doelgroep, de taal, het thema, de toon, en figuurlijk taalgebruik et cetera.

Paper 2 is het schrijven van een opstel. Op het examenopgavenblad staan twee categorieën (Cultural Options en de Literary Option) met meerdere titels. De leerling schrijft een opstel over één titel binnen een categorie. Leerlingen kiezen bijvoorbeeld voor een vraag onder de kop 'media en cultuur' (als dit onderdeel is van de behandelde stof) of onder de noemer 'literaire vragen'. De leerlingen mogen alleen vragen beantwoorden die aansluiten bij het programma dat hun school aanbiedt. In een literair opstel moeten minstens twee behandelde werken aan bod komen. In alle gevallen moet het belangrijkste deel van het onderbouwen van de stelling betrekking hebben op de stof die in het A2-curriculum is behandeld. Een voorbeeld van een vraag binnen 'media and culture' is: 'Moet er vanuit de overheid censuur zijn op de massamedia? Bespreek aan de hand van voorbeelden uit de behandelde lesstof.' Een voorbeeld van een literaire vraag

is: 'Bespreek het belang van sociale klasse in minstens twee van de behandelde werken.' De leerlingen mogen bij het schrijven van de twee papers geen lesmateriaal bij zich hebben en het raadplegen van woordenboeken is niet toegestaan.

De niet-literaire vragen kunnen goed gebruikt worden voor een schrijfpdracht of voor het schoolexamen schrijfvaardigheid. In de vernieuwde Tweede Fase is er hopelijk meer ruimte om literatuur op de A2 manier te toetsen.

De samenhang tussen het A2-programma en het 2de fase programma Engels

Een voordeel van het 'media en cultuur' programma is dat het kandidaten voldoende mogelijkheid biedt te oefenen met de onderdelen spreekvaardigheid, luistervaardigheid en leesvaardigheid van het 2de fase programma. Zo kan, bijvoorbeeld, een BBC lezing over 'soaps' onderdeel zijn van 'media and culture' van het A2-programma, maar is het ook goed te gebruiken als oefening voor luistervaardigheid in de 2de fase. Het interactieve mondeling onder 'media and culture' van A2 biedt goede oefenstof voor de onderdelen spreekvaardigheid en leesvaardigheid van de 2de fase. Kiest de school voor 'global issues' als niet-literaire component, dan kunnen onderwerpen als, bijvoorbeeld, 'climate change' of 'global poverty' aan bod komen, die niet alleen een goede training zijn voor het schriftelijk 2de fase Cito examen, maar de betrokkenheid van leerlingen bij wereldproblemen zal vergroten. Het individuele A2-mondeling, waarbij een passage uit een roman of toneelstuk wordt geanalyseerd is tevens een goede training voor het centraal schriftelijk, waar ook gebruik wordt gemaakt van passages uit romans.

Naast bovengenoemde voordelen, vinden leerlingen die het A2-programma hebben

gevolgd het later vanzelfsprekend dat boeken en colleges in het vervolgonderwijs in het Engels zijn. Waar Nederlandse vervolgonopleidingen een Engelstalige variant aanbieden, kiezen deze leerlingen in toenemende mate daarvoor. Een klein deel van de A2-leerlingen kiest bovendien direct voor een opleiding aan een buitenlandse instelling voor hoger onderwijs.

Conclusie

Met het verdwijnen van het A2-programma in 2011 is de angst dat veel scholen met tweetalig onderwijs Engels A1 te hoog gegrepen zullen vinden en zullen kiezen voor Engels B niet geheel ongegrond. Daarbij spelen ook praktische overwegingen een rol. Als heel weinig vwo-leerlingen geschikt zijn om A1 te volgen is het voor scholen niet rendabel dit aan te bieden. Immers de programma's voor B en A1 zijn te verschillend om leerlingen in één klas onder te brengen. Scholen die ook een internationale afdeling hebben, zijn hierbij in het voordeel, omdat tweetalige leerlingen die A1 kiezen ingedeeld kunnen worden bij de bestaande groepen van de internationale afdeling. Het wachten is op de definitieve inhoud van de overblijvende IBO talenprogramma's. Maar vooralsnog is er voor A2-docenten geen reden tot blijdschap.

Nuttige internet sites: www.ibo.org; www.sio.nl; www.netwerkto.europesplatform.nl

MAIDA REIZIGER is docente Engels en docente English A2, Rijnlandslyceum Oegstgeest. Het Rijnlands is een school voor havo, vwo, tto en internationaal onderwijs en biedt sinds 1996 tto Engels vwo aan. Correspondentieadres: Maida Reiziger, Laan van Nieuw Oost-Indië 114, 2593 BZ Den Haag. Telefoon: 070-3355378. E-mail: damreiz@wanadoo.nl en m.reiziger@rijnlandslyceum-rlo.nl